

Informatīvais ziņojums par
emocionālās un fiziskās vardarbības
izskaušanu un nepieļaušanu izglītības iestādē,
kā arī par valsts un pašvaldību institūciju
sadarbību

18.12.2023.

Problēmjaautājumi

1

- Vardarbības identificēšana / atpazīšana

2

- Prevencija

3

- Starpinstitūciju sadarbība un atbalsts

Līdz šim – lielākoties fragmentāras iniciatīvas un projekti.

Atbalsta pasākumi nereti ir saturiski specializēti, fokusēti uz kādu konkrētu vardarbības veidu vai aspektu

2022.gada 14.novembrī Izglītības likumā nostiprināts t.s. vispārējais algoritms rīcībai vardarbības gadījumos izglītības vidē

- **Pašvaldība: sniedz konsultatīvu palīdzību** bērnu audzināšanā, kā arī **nodrošina atbalsta pasākumus** izglītojamiem un viņu ģimenēm;
- Pašvaldības **izglītības pārvalde**: sadarbībā ar valsts un pašvaldību institūcijām **veido atbalsta pasākumu sistēmu** pašvaldības izglītojamiem un viņu ģimenēm;
- Izglītības iestādes **dibinātājs**: kad no izglītības iestādes vadītāja saņemta informācija par vardarbību pret izglītības procesa īstenošanā iesaistītajām personām, **nodrošina** šīs informācijas **izvērtēšanu** un, ja nepieciešams, iesniegšanu tiesībaizsardzības institūcijām, kā arī **sniedz atbalstu** situācijas risināšanai izglītības iestādē;
- Izglītības iestādes **vadītājs**: **izvērtē informāciju** par vardarbību pret izglītības procesa īstenošanā iesaistīto personu, informē izglītības iestādes dibinātāju un **risina situāciju** izglītības iestādē;
- **Pedagogs**: vardarbības gadījumā ir tiesīgs saņemt izglītības iestādes vadītāja un dibinātāja **atbalstu**;
- **Vecāks**: **informē** izglītības iestādes vadītāju par **bērna veselības stāvokli** un **jebkādiem citiem apstākļiem**, kas var ietekmēt izglītības programmas apguvi un tajā iesaistītās personas.

2023.gada maijs – publiskotas vadlīnijas un rekomendācijas ņirgāšanās izplatības mazināšanai izglītības vidē

Vadlīnijas
pirmsskolas un
sākumskolas
izglītības iestādēm

Vadlīnijas
pamatskolas un
vidusskolas
izglītības iestādēm

Rekomendācijas
vecākiem

<https://www.esparveselibu.lv/izstradatas-vadlinijas-un-rekomendacijas-nirgasanas-izplatibas-mazinasanai-izglitibas-vide>

Ņirgāšanās – vardarbības veids izglītības vidē, kas ietver viena vai vairāku vienaudžu agresīvu uzvedību ar tīšu, naidīgu nolūku radīt ciešanas. Šāda uzvedība tiek īstenota, izmantojot spēku samēra atšķirību starp pāridarītāju, kurš ir ņirgāšanās iniciators, un upuri, kurš ir ņirgāšanās mērķis, kā arī tiek vairākkārt atkārtota ilgākā laika periodā, radot izteikti negatīvu ietekmi uz visām iesaistītajām personām.

Informatīvais ziņojums

04.04.2023.-19.04.2023. izsludināts publiskai apspriešanai.
Saņemti 3 iebildumi / priekšlikumi.

26.05.2023. Noziedzības novēršanas padome atbalstīja piedāvātos risinājumus informatīvā ziņojuma projektā par emocionālās un fiziskās vardarbības izskaušanu.

Informatīvais ziņojums tiek aktualizēts
(virzībai iespējams sekot TAP, Tiesību akta lietas ID 23-TA-843).

Dalīborganizācijas

- Izglītības un zinātnes ministrija
- Veselības ministrija
- Labklājības ministrija
- Iekšlietu ministrija
- Tieslietu ministrija
- Valsts policija
- Slimību profilakses un kontroles centrs
- Valsts Bērnu tiesību aizsardzības inspekcija
- Latvijas Bērnu labklājības tīkls
- Valsts izglītības satura centrs
- Izglītības kvalitātes valsts dienests
- Pārresoru koordinācijas centrs
- UNESCO Latvijas Nacionālā komisija
- SIA «Bērnu un pusaudžu resursu centrs»
- Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība
- Latvijas Pašvaldību savienība
- Vecāku organizācija Mammamuntetiem.lv
- Rīgas pašvaldību policija
- #Neklusē

Lai veiksmīgi mazinātu fizisko un emocionālo vardarbību izglītības iestādē, nepieciešams:

PREVENCIJA

pasākumi un aktivitātes, kas vērsti uz vardarbības nepieļaušanu un novēršanu, drošu un cieņpilnu savstarpējo attiecību veidošanu)

ATKLAŠANA

pasākumi un aktivitātes, kas palīdz atpazīt situācijas, kurās bērnam nepieciešama palīdzība, ātra/ tūlītēja rīcība

PROBLĒMU RISINĀŠANA

pasākumi un aktivitātes, kas palīdz risināt atklātās problēmsituācijas, atbalstīt iesaistītās puses un mazināt / novērst sekas

Darbs ar pāridarītāju, upuri un vērotājiem, iesaistot visas puses – skolēnus, skolas vadību, skolas personālu, vecākus, dibinātāju un kopienas (sabiedrību).

Galveno iesaistīto valsts institūciju atbildība par emocionālās un fiziskās vardarbības mazināšanu izglītības vidē

Veselības ministrija

Vadlīniju ņirgāšanās izplatības mazināšanai izglītības iestādēs aprobēšana, pilnveide

Rekomendācijas vecākiem ņirgāšanās izplatības mazināšanai

Aktivitātes bērnu / jauniešu psihiskās veselības veicināšanai

Izglītības un zinātnes ministrija

Vardarbības mazināšanas politikas izglītības vidē veidošana

Vienota metodoloģija vardarbības novēršanai izglītības vidē

Vienota anketēšana par izglītojamo labsajūtu un drošību izglītības iestādēs, datu monitorings

Vardarbības mazināšanas preventīvo un intervences pasākumu efektivitātes mērījumi

Pedagogu profesionālās kompetences pilnveide

Metodiskais atbalsts pašvaldībām un izglītības iestādēm

Labklājības ministrija

Vienotas vardarbības gadījumu monitoringa sistēmas izveide

Pedagogiem paredzētas programmas bērnu tiesību aizsardzības jautājumos izveide

Pretvardarbības programmu uzraudzības / sertifikācijas kārtības izstrāde

Bērnu līdzdalības monitoringa metodikas izstrāde

Pārresoru sadarbības uzdevumi:

Nepieciešama vienošanās par pārresoru sadarbības principiem vardarbības mazināšanai izglītības vidē.

Jāievieš elastīgi starpnozaru un starpinstitūciju speciālistu informācijas un lēmumu apmaiņas principi.

Jāpaplašina līdz šim īstenotie vardarbības mazināšanas pasākumi, novēršot pārklāšanos un attīstot starpinstitūciju sadarbību, kā arī iekļaujot visus vardarbības veidus un izpausmes.

Jāievieš pierādījumus balstīti vardarbības prevencijas un intervences rīki un programmas (tostarp programma KiVa, vienots agrīnās attīstības vajadzību novērtējuma metodisko instrumentu komplekts u.c.).

Plānotās darbības IZM

- Noteikt, ja nepilngadīgais izglītojams izglītības iestādē vai tās pasākumos apdraud savu vai citu personu drošību, veselību vai dzīvību un, ja izglītojamā uzvedībā nav uzlabojumu vai vecāki nesadarbojas ar izglītības iestādi, izglītības iestādes vadītājam ir tiesības lemt par cita veida mācību procesa organizēšanu konkrētam izglītojamam.
- Izglītības likumā jānosaka, ka izglītības iestādei ir tiesības no ārstniecības iestādes, sociālā dienesta vai iepriekšējās izglītības iestādes, kurā mācījies izglītojams, saņemt informāciju par izglītojamā veselību, uzvedību un citiem apstākļiem, kuriem ir nozīme izglītības procesā.
- Identificēt un kartēt visus pieejamos rīkus un atbalsta pasākumus vardarbības mazināšanas jomā, tos sadalot pa sistēmiskām kategorijām:
 - (1) prevencijas rīki un pasākumi,
 - (2) monitoringa rīki un pasākumi,
 - (3) intervences rīki un pasākumi, lai tādējādi sniegtu atbalstu izglītības iestādēm un to dibinātājiem, tostarp informāciju kas un kādam mērķim ir pieejams.

Plānotās darbības IZM, LM, VM (2024 / 2025.gads)

- Grozījumi Izglītības likumā, nosakot, ka **katrai izglītības iestādei ir jāizmanto kāda no vardarbības mazināšanas / novēršanas programmām** vai ir jāizstrādā sava vardarbības mazināšanas programma
- Izglītības likumā ir jānosaka, ka izglītības iestādei ir tiesības pieprasīt iesaisti un saņemt nepieciešamo atbalstu vardarbības novēršanai no pašvaldības, Valsts policijas vai pašvaldību policijas un citām institūcijām.
- Nepieciešami grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 1. aprīļa noteikumos Nr. 173 "Noteikumi par kārtību, kādā apgūst speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā, šo zināšanu saturu un apjomu" nosakot, ka **tiek izstrādāta pedagogiem paredzēta programma bērnu tiesību aizsardzības.**
- Izstrādāt vienotu vardarbības gadījumu monitoringa sistēmu.
- Izstrādāt vardarbības situācijas risināšanas algoritmus
- Attīstīt vienaudžu atbalsta kustību.

Šobrīd

- Tiek virzīti Grozījumi Ministru kabineta 2023. gada 22. augusta noteikumos Nr. 474 «Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo profilaktiskā veselības aprūpe, pirmā palīdzība un drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos»
- Ziņojums par emocionālās labizjūtas sekmēšanas un novērtēšanas instrumentiem izglītības iestādēs
- Diskusijas par Grozījumiem Izglītības likumā (dažādu ierīču izmantošanas ierobežojumi, vecāku atbildība, izglītības iestādes tiesības)
- Informatīvais ziņojums "Par sociālās korekcijas izglītības iestādes reformas īstenošanas gaitu un ieceri izveidot «Terapeitisko māju» augsta riska pusaudžiem "

Paldies par uzmanību un līdzdalību
ziņojuma izstrādē un virzībā!